

Pianistas G. Januševičius: esu visiškai laisvas

Ką darytumėte turėdami visišką kūrybinę laisvę? Pianistas Gintaras Januševičius, ko gero, tiesiog tęstų savo veiklą, kurioje viskas sukasi apie vieną dalyką – muziką. Jo kūrybos vaisius ragauja viso pasaulio melomanai, tačiau paties aistra muzikai, menui ir publikai gimė čia – Klaipėdoje. Pianistas turi aiškių idėjų, kaip praturtinti menininko gyvenimą, suteikti puikias sąlygas tobulėti, užmegzti ryšį su publika ir net kaip pats sukurtų savo skoniui idealų žmogų. Kviečiame pažinti šią asmenybę iš arčiau ir pasisemti įkvėpimo.

Ieva BUDRIŪNAITĖ

Buvo nepaklusnus vaikas

– *Su fortepijonu susipažinote Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijoje. Papasakokite, kaip ir kodėl šis instrumentas tapo jūsų gyvenimo palydovu.*

– Iš pirmųjų fortepijono pamokų pamenu tik tiek, kad buvau labai nepaklusnus vaikas ir mano mokytoja Valentina Potejenko turėjo naudotis visais jai žinomais ir itin kūrybingais būdais, kad tik įtrauktų mane į pamoką. Esu jai dėkingas, kad ji trejus metus dėmesingai ir įkvepiančiai klojo pagrindus mano tolesniam atlikėjo keliui ir nepasidavė mano provokacijoms.

Iki 14 metų skambinimas fortepijonu man buvo tarytum neišvengiamas darbas, protarpiais dovanojęs euforinių akimirklų. Dirbau nuo egzamino iki egzamino, gaudavau gerus pažymius, tačiau viduje, matyt, nelabai supratau, kur tai veda. 14-os pradėjau reguliariai koncertuoti, būti scenoje ir manyje bemat įvyko lūžis, kažkoks stiprus muzikos, meno ir publikos įsimylėjimas, kuris neapleidžia iki dabar. Degu kiekvienu nauju kūriniu, kiekvienu koncertu, kiekvienu studentu, su kuriuo tenka dirbti.

Universalumas praturtina

– *Sėkmingai derinate atlikėjo, vadybininko ir pedagogo veiklas. Kodėl pasirinkote tokį kelią? Ar manote, kad šiuolaikinis menininkas turėtų siekti tokio universalumo?*

– Visą gyvenimą mane supo įdomūs ir universalūs žmonės. Vienas didžiausių mano įkvėpėjų – Leonardas Bernsteinas, sudėrinęs kompozitoriaus, pianisto, dirigento, lektoriaus, pedagogo, laidų vedėjo, knygų autoriaus ir filantropo talentus.

Publika kiekvieną atlikėją sutinka visų pirma kaip žmogų. Jo menas – tai jo emocijų ir intelekto atspindys. Mene atsispindi kiekvieno kūrėjo charakterio savybės, žinios, patirtis – taigi kūrybą mes privalome pradėti nuo savęs, savo asmenybės lavinimo.

Studijų metais susipažinau su kolegomis, kurie fortepijonu skambindavo po 10–12 valandų per dieną. Jų techninės galimybės buvo fenomenalios, tačiau neretas visiškai neskirdavo laiko savęs kaip asmenybės tobulinimui. Taigi jie susikurdavo fantastišką techninį arsenalą, bet neturėdavo idėjų, kurias tos technikos padedami galėtų perduoti publikai. Mano nuomone, technika turi vertę tik tada, kai yra pajungta klausytojams perduoti vaizdus, mintis, jausmus. Jei jų nėra, koncertas virsta banaliu virtuozišku cirko šou, lengvai pabostančiu vos perpratus atlikėjo vienpusiškumą. Tad ir savo studentus varau iš prakaitu smirdančių auditorijų, kad nueitų į teatrą, kiną, muziejų ar pasimatymą.

Kiekvienas mano vaidmuo yra nauja nuostabi gyvenimo patirtis. Vien profesinėje srityje esu išbandęs daugelį amplua – buvau pianistas, renginių prodiuseris, pedagogas, kompozitorius, aranžuotojas, lektorius, talentų skautas, dirigentas, net dainininkas. Tik nesutinku su žodžiu „vadybininkas“, nes niekada nebuvau vadybininku, kaip šią profesiją įprasta suprasti Lietuvoje. ▶

Florianas Spiekertis nuotr.

G. Januševičiaus rečitalio akimirka. 2014 m.

Jurgeno Wahnschaffe nuotr.

◀ Nevadybininkavau jokiame kitame menininkui, tik sau pačiam ir tai dariau ir tebedarau tik todėl, kad mėgstu pats rūpintis visomis su koncertu susijusiomis detalėmis. Taip turiu visišką laisvę kurti taip ir tiek, kiek pats to noriu, o kartu galiu kontroliuoti visas su mano muzikinėmis idėjomis ir įvairių susijusias smulkmenas. Taigi esu savo veiklą asmeniškai organizuojantis menininkas, bet tikrai ne vadybininkas.

O pedagoginis darbas yra didžiausias mano įkvėpėjas – darbe su jaunesniais kolegomis išmokstu tiek daug! Kai kurios publikai labiausiai patikusios mano idėjos gimė pamokų arba diskusijų metu.

Taigi apibendrinamas galiu pasakyti, kad universalumas yra labiau ne reikiamybė, o nuostabus gyvenimo praturtintojas.

Idėjas kuria ir išbando pats

– Turite daug patirties pianistų konkursuose kaip dalyvis, o dabar ir pats juos

organizuojate. Ar remiatės koku nors sek-tinu pavyzdžiu? Galbūt stengiatės sukurti išskirtinę aplinką tobulėti?

– Konkursus ir kitus muzikinius projektus organizuoju daugiau nei 10 metų. Laikais tokios logikos: jei mano aplinkoje yra deficitas, kurį galėčiau sumažinti, taip ir darau. Niekada nekuriu to, kas jau yra ir veikia, nekopijuojau kitų projektų modelių.

Kai kūriau „Plathner's Eleven“, stengiausi duoti sceną studentų saviraiškai, atrasti talentus ir galimybes, kurioms nebuvo vietos mano universiteto programoje. „Hanoverio muzikos talentų biržą“ įsteigiau tam, kad studentams atsivertų koncertinės salės, kurios jiems iki tol buvo uždarytos. Galiausiai „Klaipėda Piano Masters“ atsirado tam, kad Lietuvos ir užsienio pianistai turėtų savo vasaros universitetą, kuriame jiems būtų atskleidžiami muzikos pasaulio užkulisiai, padedama atrasti ir stiprinti savo meninį „aš“ ir rasti jam vietą šiuolaikinėje muzikos rinkoje.

Visais atvejais projektai buvo unikalūs ir neturintys analogų pasaulyje, nors labai reikalingi – tai įrodė jų paklausa. Sek-

Koncertas man – dalijimosi ir bendravimo ritualas.

ti neturėjau kuo – visas idėjas kūriau ir išbandžiau pats, vildamasis, kad jos suveiks. Organizaciniu požiūriu, be abejo, labai padėjo dalyvavimas ir darbas skirtinguose projektuose, kuriuose pamačiau ir fantastišką profesionalumą, ir baisių diletantizmo pavyzdžių – iš visų jų daug išmokau.

– Kodėl jauniems pianistams skirtą vasaros akademiją „Klaipėda Piano Masters“ įkūrėte būtent Klaipėdoje? Ar tai susiję su faktu, kad šiame mieste prasidėjo jūsų profesinis kelias?

– Be abejo. E. Balsio menų gimnaziją širdyje nešiojuosi ir kaip savo pirmąją mokyklą, ir kaip vietą, kurioje daug metų leisdavau vasaras kaip Lazario, Valentinės ir Pavelo Bermanų meistriškumo kursų studentas. „Klaipėda Piano Mas-

ters“ akademija buvo visiškai nauja savo idėjomis ir forma, tačiau mano gyvenimo kontekste ji – tradicijų tęsėja, užtikrinanti, kad ateities pianistų karta augs su tomis pačiomis moralinėmis vertybėmis, kurios augino ir mane.

Lietuvoje ir Vokietijoje

– Kaip pianistas koncertuojate viso pasaulio scenose. Kuo jums ypatingi pasirodymai Lietuvoje?

– Lietuvos publika labai pasikeitė, į sales ateina vis daugiau žmonių, kurie anksčiau nelaikė klasikinės muzikos dėmesio verta laisvalaikio praleidimo forma. Tai – nuostabus mano kartos nuopelnas. Kolegos ir aš išties daug padarėme, siekdami rasti patrauklių erdvių ir formų, kad priartintume klasikinį meną prie šiuolaikinio gyvenimo normų. Pamenu, 2013 m. į Lietuvą atvežiau pirmąją savo teminę programą ir salėje buvę klausytojai neįtikėtinai jautėsi, kai su jais bendravau nuo scenos ir stengiausi įtraukti į koncerto veiksmą. Šiandien kalbėjimas su publika yra populiarus tarp daugelio atlikėjų ir publika džiaugiasi galimybe sužinoti daugiau apie atliekamą kūrinį ar kompozitorių, o galbūt net aktyviai dalyvauti veiksmo. Mano pastarosios kelionės po Lietuvą buvo labai įkvepiančios ir jaudinančios, tad nekantraudamas laukiu artėjančių koncertų.

– Minėjote, kad gyvendamas Vokietijoje pasilgstate tam tikrų Lietuvos vaizdų, skonių, kvapų. Pasidalinkite plačiau, ką turite omenyje.

– Lietuva ir Vokietija yra labai skirtingos ir kuo toliau, tuo mažiau panašumų jose matau, pradėdant duonos ir vandens skonių ir baigiant žmonių mentalitetu.

Kalbant apie pastarąjį – man artimas vokiškas mentalitetas, kurio bruožai, tokie kaip organizuotumas, ilgalaikis planavimas, žodžio laikymasis, produktyvumas, atviras asmeninis bendravimas bei asmeninio ir profesionalaus gyvenimų griežtas atskyrimas padėjo man pasiekti didžiąją dalį to, ką esu susikūręs. Vis dėlto jei vokiečiams įskiepytume lietuvišką pareigos jausmą, kruopštumą, fanatizmą, aistrą, estetikos suvokimą, tada turėtume mano skoniui idealius žmones.

Klausytojai – skirtingi

– Įprastai savo koncertus pats ir vedate. Keliomis kalbomis tai esate daręs? Kuo labiausiai skiriasi klausytojai skirtinguose pasaulio kraštuose?

– Esu vedęs koncertus lietuviškai, rusiškai, angliškai ir vokiškai. Kitomis kalbomis nešneku taip gerai, kad galėčiau bendrauti. Vis dėlto manau, kad yra mandagu su publika pasisveikinti jų kalba ir padėkoti už jų dėmesį, o tai esu daręs daugiau nei 20 kalbų.

Klausytojai skirtingi visose šalyse, tačiau šiluma ir žinių troškimas jiems visiems bendras. Didžiausi mano matyti skirtumai yra tarp Vakarų ir Rytų Europos publikos. Rytuose, ypač buvusioje Sovietų Sąjungos teritorijoje, klausytojai į koncertą labiau pasipuošia, atlikėjams net atneša gėlių. Vietiniai organizatoriai pagamina puošnias afišas, kur atlikėjai pristatomi su visomis regalijomis, nuo „tarptautinių konkursų laureato“ iki „profesoriaus“, kad publika juos matytų kaip savotiškas legendas. Atitinkamai ir atlikėjas skleidžia neprieinamumo aurą, elgiasi rimtai net grodamas humoro nestokojančius kūrinius. Vakaruose viskas paprasčiau ir viso to patoso ar asmenybės kulto beveik nėra. Salėje tarp atlikėjo ir publikos vyksta natūralus žmogiškas bendravimas, o atlikėjai leidžia sau būti paprastiems. Suprantu abu šiuos pasaulius, bet pirmasis man visiškai nepriimtinas. Jei susiduriu su juo Lietuvoje, stengiuosi publikai parodyti, kad nesu nei antžmogis, nei kažkokia žvaigždė, o koncertas man – dalijimosi ir bendravimo ritualas.

– Nuolat ruošiate naujas, kruopščiai apgalvotas, konceptualias programas. Iš kur joms semiatės idėjų? Ar jos pačios netikėtai aplanko? O gal prie idėjos susiformavimo tenka daug ir kantriai dirbti?

– Idėjos aplanko visur – skaitant knygas, žiūrint filmus, dėstant studentams, lankantis galerijose, net sapnuojant. Idėja – tarytum blyksnis, trumpasis jungimas, iš kurio su kiekviena sekunde galvoje pradeda gimti įgyvendinimo būdai. Idėjas šlifuoju, ruošu kelis programos variantus ir galiausiai tik koncertuose-testuose galiu įsitikinti, ar viskas veikia. Nuo idėjos gimimo iki pirmojo koncerto dažnai prabėga net keleri metai. ►

VIZITINĖ KORTELĖ

Gintaras Januševičius – lietuvių pianistas, konkursų laureatas, aktyviai koncertuojantis Europoje ir už jos ribų. Gimė 1985 m. Maskvoje (Rusija) lietuvių trimitininko Algirdo Januševičiaus ir totorių bei žydų kilmės kompozitorės Nailios Galiamovos šeimoje. 1987 m. šeima persikraustė gyventi į Klaipėdą. Groti fortepijonu pradėjo ketverių E.Balsio menų gimnazijoje mokytojos V.Potejenko specialybės klasėje. 1993 m. tėvui tapus Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro trimitų grupės koncertmeistriu, Januševičiai persikėlė į Vilnių. Ten Gintaras tapo M.K.Čiurlionio menų gimnazijos (dabar M.K.Čiurlionio nacionalinė menų mokykla) auklėtinu. Baigęs mokyklą jis metus studijavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje ir 2004 m. išvyko į Hanoverį mokytis pas vieną žymiausių rusų pianistų, profesorių V.Kraivevą, po profesoriaus mirties 2011 m. tęsė studijas vieno iškiliausių vokiečių pianisto ir pedagogo, profesoriaus B.Goetzke klasėje. Pirmą kartą su orkestru G.Januševičius debiutavo būdamas 15 metų – Vilniaus kongresų rūmuose su Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro, diriguojant Vytautui Lukočui, atliko F.Mendelssohno Capriccio Brillante op.25. Pirmoji konkursinė sėkmė Gintarą aplankė 16-os, kai jis laimėjo respublikinius Balio Dvariono ir Johanno Sebastianio Bacho konkursus. G.Januševičius išgarsėjo 2004 m., tapęs jauniausiu Tarptautinio Montrealio konkurso finalininku. Neįtrūkus po to prasidėjo jo pasirodymai legendinėse pasaulio koncertų salėse. Atlikėjas grojo daugiau nei su 30-ia orkestrų, solines bei kamerines programas pristatė daugelyje Lietuvos ir Vokietijos miestų, taip pat Niujorke, Vašingtone, Hamamacu, Rio de Žaneire, Berlyne, Prahėje, Šendžene, Londone, Paryžiuje, Madride, Romoje, Vienoje, Barselonoje, Stokholme, Tel Avive, Varšuvoje, Budapešte, Dubline, Ciuriche, Kišiniove ir kitur. 2017 m. G.Januševičius Klaipėdoje įkūrė vasaros fortepijono akademią „Klaipėda Piano Masters“, pasak organizatorių, savo muzikinėmis idėjomis bei paskaitų įvairiapusiškumu analogų neturinčią visame pasaulyje.

DURYS

KULTŪROS IR MENO ŽURNALAS / 2019 GEGUŽĖ / Nr. 5(65)

